

Utrecht groeit met je mee!

een stad die bindt en innoveert
en werk maakt van onderwijs

utrechtse
onderwijsagenda
2019 – 2022

onderwijs, welzijn, kinderopvang, gemeente
en educatieve partners in Utrecht

1. De context: groei daagt uit én dwingt tot keuzes

Utrecht daagt ons uit

Utrecht daagt je uit! Dat was de kern van de Utrechtse Onderwijs Agenda 2014 – 2018. Het beste uit kinderen halen door uitdagend onderwijs en door een brede variëteit aan ontwikkelingsmogelijkheden op school, thuis, in de buurt, bij vrijetijdsbesteding. Dat blijft wat ons betreft ook voor deze periode het gezamenlijke doel. We staan daarbij voor een extra uitdaging. Utrecht groeit in hoog tempo. Prognoses laten zien dat Utrecht in 2040 met 29% gegroeid is ten opzichte van de bevolkingscijfers eind 2018¹. Parallel aan de groei van onze stad zien we landelijk en in Utrecht een toenemend tekort aan leraren ontstaan, krijgen we als groeistad te maken met een omvangrijke huisvestingsopgave en een dringende behoefte aan ruimte voor nieuwe kinder- en peutercentra en scholen. Hoe kunnen we, gegeven de enorme beweging die in de stad gaande is, zorgen voor voldoende professionals en passende huisvesting om onderwijs te bieden dat kinderen en jongeren uitdaagt, van hoge kwaliteit is, talent verzilvert en kansen vergroot? Dat kan alleen als we als stad duidelijke keuzes maken. Keuzes die het belang van kinderen, jongeren en gezinnen dienen.

Ontwikkeling van kinderen bepaalt de koers

We richten ons in deze Onderwijsagenda op de condities voor een goede ontwikkeling van kinderen en jongeren. Wat hebben zij nodig om tot bloei te komen? Welke professionals kunnen hen hierbij ondersteunen? Hoe kunnen we zo vroeg mogelijk kansen vergroten en achterstanden tegengaan? En hoe werken we daarin effectief samen? Als partners in de Utrechtse Onderwijsagenda zijn we betrokken bij alle fasen van ontwikkeling: van voorschools tot en met het hoger en universitair onderwijs, in formele en informele netwerken, in integrale voorzieningen en buurt- of wijkgerichte programma's. In al die fasen en in de overgang daartussen wordt al jaren geïnvesteerd. Dat willen we de komende jaren onverminderd voortzetten. Dat wordt ons overigens niet gemakkelijk gemaakt. De voor Utrecht per 2019 sterk teruglopende rijksmiddelen voor onderwijsachterstandenbeleid betekenen zwaar weer. Het resultaat van jarenlange inspanningen in een solide en kwalitatief goed aanbod om de ontwikkelingskansen van kinderen met risico's op achterstanden te vergroten, staat onder druk. Het is de vraag of we dit op hetzelfde kwaliteitsniveau kunnen voortzetten. Daarvoor willen en moeten we gezamenlijk alle zeilen bijzetten.

Urgentie en ambitie verbinden

We varen de komende periode scherp aan de wind, des te meer reden om goed koers te houden. Dat doen we samen, in de wetenschap dat de groei van de stad en de gevolgen daarvan voor kinderen, scholen en voor ons personeel ons bindt in een gezamenlijke ambitie: het overbruggen van scheidslijnen en het vergroten van kansen voor alle kinderen. Dat kunnen we realiseren door een innovatieve en tegelijkertijd duurzame aanpak in de meest brede zin: op het gebied van onderwijs, ontwikkeling, het aantrekken en behouden van leraren, de ontwikkeling van toekomstgerichte en duurzame educatieve voorzieningen en op de verbreding van onze samenwerking met partners. We willen extra investeren in het vergroten van onderwijskansen voor kinderen, in voldoende personeel, een toekomstbestendige infrastructuur en in innovatieve allianties om in te spelen op veranderingen in de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van onze jeugd en op wat de arbeidsmarkt vraagt. Alle investeringen zijn gericht op een kansrijke ontwikkeling van kinderen en jongeren tot jongvolwassenen die betekenis geven aan hun eigen toekomst en aan die van de stad.

Agenda 2019-2022

De Utrechtse Onderwijsagenda 2019 - 2022 geeft richting aan onze ambities. We werken die in de volgende hoofdstukken verder uit. De Utrechtse Onderwijsagenda is ingericht als flexibele netwerkorganisatie. In hoofdstuk 6 beschrijven we die samenwerking. Daarbij is ook alle ruimte voor verbreding naar andere partners in de wijk en in de stad die een belangrijke rol spelen in onderwijs, opgroeien en ontwikkelen.

¹ Gemeente Utrecht, de staat van Utrecht, 2019;

2. Onze ambitie: gelijke onderwijskansen voor ieder kind

Maatschappelijke opgave

In haar jaarlijkse verslag over de staat van het Nederlandse onderwijs luidde de Inspectie van het Onderwijs in 2016 de alarmklok over de toenemende verschillen in onderwijskansen tussen leerlingen met laag- en hoogopgeleide ouders. De directe aanleiding daarvoor was een vergelijking van het gemiddelde advies voor het type vervolgonderwijs dat basisschoolleerlingen met lager en met hoger opgeleide ouders kregen. Uit die vergelijking bleek dat ook wanneer testcores voor beide groepen leerlingen vergelijkbaar waren, de adviezen gemiddeld toch lager uitvielen voor leerlingen met laagopgeleide ouders.² In volgende verslagen constateerde de Inspectie dat er in het basisonderwijs bovendien sprake is van toenemende segregatie: kinderen met hoog- en laagopgeleide ouders zitten steeds minder vaak samen op school. Gelukkig wordt er in de Staat van het Onderwijs van 2019 ook relatief goed nieuws gemeld: de snelle stijging in kansenongelijkheid in het Nederlandse onderwijs lijkt voorzichtig te stabiliseren. Dat is een belangrijke eerste stap volgens de Inspectie. Ze merkt daarbij op dat dit niet zomaar is gelukt: 'Er is een gevoel voor urgentie en consensus ontstaan. Hierdoor werken partijen beter samen om de kansenongelijkheid te bestrijden'. aldus de inspectie.

Ook in Utrecht hebben gemeente en onderwijsprofessionals de handen ineengeslagen om het probleem van de verschillen in onderwijskansen aan te pakken. Om de situatie in Utrecht in kaart te brengen en zo gericht beleid te kunnen ontwikkelen, heeft de Universiteit Utrecht in samenwerking met Oberon en met medewerking van SEO en de Inspectie onderzoek gedaan naar verschillen in onderwijskansen van leerlingen in het Utrechtse onderwijs³. De onderzoekers keken daarbij in het bijzonder naar momenten waarop leerlingen een overstap maken, zoals de overgang van het primair naar het voortgezet onderwijs, van de voorschoolse voorziening naar de basisschool, en van het vmbo naar het mbo. Juist dat zijn de momenten waarop verschillen in onderwijskansen gestalte krijgen. We vatten de resultaten hieronder samen.

Overgang van voorschool naar kleuterbouw

Eerder onderzoek laat zien dat verschillen in bijvoorbeeld taalvaardigheid al op jonge leeftijd ontstaan en vaak gerelateerd zijn aan sociaal-economische en etnisch-culturele verschillen tussen kinderen. In Nederland worden de verschillen tussen leerlingen die samenhangen met dergelijke achtergrondkenmerken *kleiner* in de leeftijdsfase tussen twee en zes jaar. Deze afname kan deels verklaard worden door het gebruik van goede voor- en voorschoolse voorzieningen. De jonge-kind-professionals die in het kader van het onderzoek zijn geïnterviewd, wijzen erop dat de overgang van de kleine groepen op de voorschool naar de grotere en diverser samengestelde groepen op de basisschool voor veel kinderen groot is. Een doorlopende lijn en soepele overgang van de voorschool naar de voorschool in het primair onderwijs is dan ook belangrijk, omdat het primair onderwijs met de informatie van de voorschool beter in staat is een passend, stimulerend aanbod te organiseren voor iedere leerling. Dat kan verschillen in onderwijskansen verkleinen. Daarnaast is het contact met ouders belangrijk. Betrokken ouders kunnen thuis voortbouwen op wat op de voorschool wordt aangeboden en kunnen ook van elkaar leren hoe zij kinderen zo goed mogelijk kunnen ondersteunen bij hun (taal)ontwikkeling. Een rijk taalaanbod en aanbod van rijke (leer)ervaringen thuis zijn van belang om goed te kunnen profiteren van het onderwijsaanbod. De mate waarin kinderen thuis dergelijke rijke leerervaringen hebben, kan samenhangen met de aanwezigheid van voldoende financiële middelen en het opleidingsniveau van ouders. Opleidingsniveau en financiële middelen van ouders kunnen via deze weg indirect van invloed zijn op de onderwijskansen van kinderen.

Overgang van primair naar voortgezet onderwijs

Gegevens over de periode 2010-2016 laten zien dat ook bij de overgang van primair naar voortgezet onderwijs in Utrecht het schooladvies van de basisschool vaker hoger uitvalt dan te verwachten zou zijn op basis van Cito-eindtoetsscores. De Cito-eindtoetsscores bleven in Utrecht in die periode min of meer gelijk (gemiddeld 535), terwijl vooral in het schooljaar 2014-2015 een stijging te zien was in het percentage havo- en vwo-adviezen. Vooral leerlingen met hoogopgeleide ouders hadden een wat grotere kans op een hoger schooladvies dan op basis van hun resultaten op toetsen verwacht zou mogen worden. Dat is overigens niet anders dan elders in het land. Vervolgens lijken leerlingen in de eerste drie jaren van het voortgezet onderwijs Utrecht over

² De Staat van het Onderwijs 2016 - 2017

³ Onderwijskansen in Utrecht, Universiteit Utrecht, Oberon Onderzoek en Advies, SEO Economisch Onderzoek, juni 2018.

het algemeen op hetzelfde niveau te blijven. In de literatuur wordt dit aangeduid als 'pad-afhankelijkheid': de plaatsing in klas 1 van het voortgezet onderwijs is sterk bepalend voor de verdere schoolloopbaan. Een vroege indeling in 'paden' of 'tracks' is een kenmerk van het Nederlandse onderwijssysteem, omdat leerlingen relatief vroeger worden geselecteerd voor een bepaald onderwijsniveau dan in veel vergelijkbare landen. Vroege selectie is vooral een risico voor de onderwijskansen van leerlingen met veel potentieel, maar met ouders met een relatief laag opleidingsniveau en/of met een migratieachtergrond. Deze leerlingen halen op school taalachterstanden in en ontwikkelen zich snel, maar hebben wel meer tijd nodig om hun potentieel volledig te kunnen benutten dan leerlingen die thuis opgroeien in een omgeving met een rijk taalaanbod in het Nederlands. Vroege selectie of niveaubepaling en 'pad-afhankelijkheid' binnen het voortgezet onderwijs kunnen met name voor deze leerlingen ongunstig uitpakken. Een verschuiving van het moment van niveaubepaling naar een later moment in de schoolloopbaan kan verschillen in onderwijskansen verkleinen. In dit onderzoek waren alleen gegevens beschikbaar van de eerste drie jaar van het voortgezet onderwijs. Daarom was niet bekend of op- en afstroom wellicht na die drie jaar nog moet plaatsvinden.

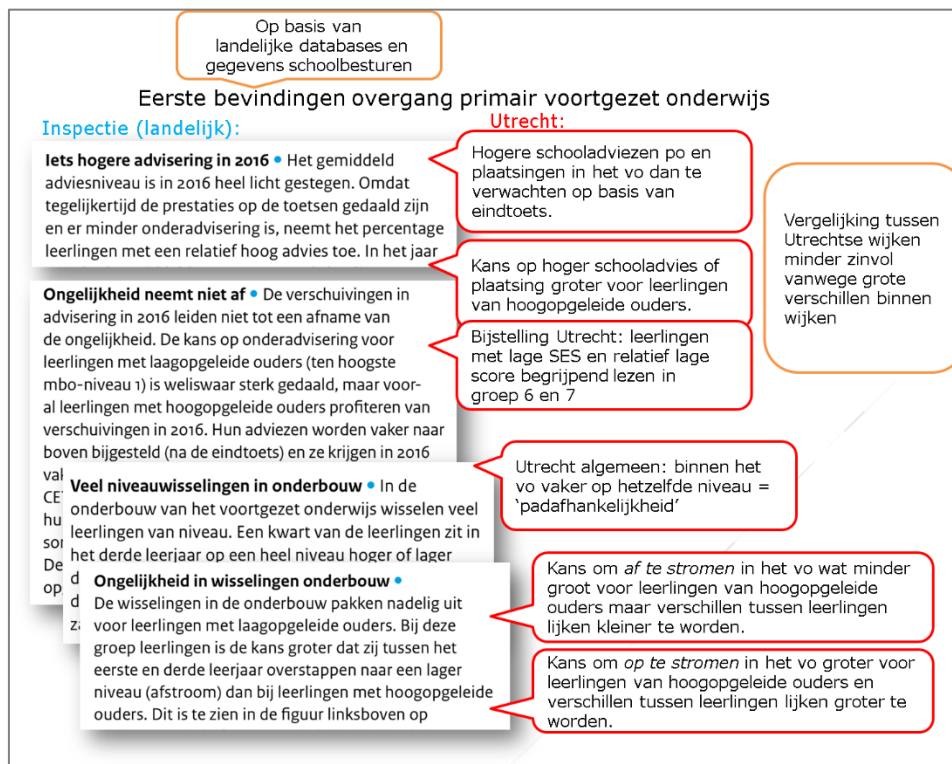
Niet alleen 'uitstel' van selectie, maar ook een adequate inschatting van het onderwijsniveau van een leerling en een bijbehorende plaatsing in het voortgezet onderwijs zijn uiteraard van belang voor de onderwijskansen van leerlingen. In Utrecht zet het onderwijsveld zich in om basisschoolleerlingen waar mogelijk een zo objectief mogelijk enkelvoudig advies te geven voor het type vervolgonderwijs dat het best bij de leerling past. Het advies wordt vooral gebaseerd op toetsscores zoals die zijn vastgelegd in leerlingvolgsystemen (LVS) van de basisscholen. Bijna 90% van de verschillen in adviezen zijn te herleiden tot die toetsscores. Met name LVS-scores op begrijpend lezen en rekenen in groep 7 en 8 tellen zwaar mee.

Het relatieve belang van de toetsscores voor het schooladvies is in Utrecht door de jaren heen licht gegroeid. Bovendien worden ook steeds meer toetsmomenten in de schoolloopbaan meegewogen. Utrechtse onderwijsprofessionals geven zelf aan dat zij de LVS-scores voor met name begrijpend lezen en rekenen (over de jaren heen) meewegen in hun schooladvies, maar dat zij ook rekening houden met factoren zoals werkhouding, persoonlijkheid, talenten, ambities en groeipotentieel. Beslissingen over adviezen worden in teamverband genomen. De literatuur laat zien dat verschillen in adviezen tussen leerlingen van laag- en hoogopgeleide ouders over het algemeen minder groot zijn wanneer die adviezen worden gebaseerd op gestandaardiseerde toetsen en op eerdere prestaties in de schoolloopbaan. De sterke Utrechtse focus op het meenemen van prestaties op gestandaardiseerde toetsen in de bepaling van het schooladvies zou vanuit dat perspectief gunstig uit kunnen pakken voor het verkleinen van verschillen in onderwijskansen van leerlingen met ouders van verschillende opleidingsniveaus.

Er is in het Utrechtse onderzoek ook aan onderwijsprofessionals binnen het primair onderwijs gevraagd welke factoren een rol kunnen spelen in het vergroten of verkleinen van verschillen in onderwijskansen. Die onderwijsprofessionals geven aan dat sommige kinderen in een omgeving opgroeien waarin taalontwikkeling relatief minder wordt gestimuleerd en minder leerervaringen worden opgedaan. Dat kan leiden tot minder 'kennis van de wereld' en een kleinere woordenschat. Ze hebben daardoor bijvoorbeeld meer moeite met begrijpend lezen. Steun van ouders en een rijk taalaanbod thuis worden door onderwijsprofessionals genoemd als 'helpend' voor de ontwikkeling van een kind, maar worden volgens hen niet meegewogen in de bepaling van de adviezen. De analyses van de beschikbare data bevestigen dit beeld: leerlingen met relatief laag opgeleide ouders halen op de basisschool relatief lage resultaten op de LVS-toetsen, wat leidt tot een schooladvies dat past bij de behaalde toetsscores. Het baseren van het schooladvies op alleen toetsscores kan dan voor leerlingen met achterstanden ongunstig zijn, omdat dan niet wordt meegewogen dat zij een ander onderwijsniveau aan zouden kunnen wanneer bijvoorbeeld hun taalontwikkeling gericht gestimuleerd zou worden. Voor leerlingen met een migratieachtergrond in het bijzonder laat de literatuur zien dat zij hun initiële achterstanden gedurende hun schoolloopbaan vaak inlopen. Zeker voor deze groep zou het meewegen van groei in schoolprestaties zoals dat door Utrechtse onderwijsprofessionals gebeurt, gunstig kunnen uitpakken. Onderwijsprofessionals geven aan dat het advies maar bij een kleine groep leerlingen wordt bijgesteld. De Utrechtse data bevestigen dit beeld. Een klein aantal leerlingen in Utrecht (rond de 450 leerlingen in twee jaar tijd) krijgt een bijgesteld advies. Dit zijn vaak leerlingen met laagopgeleide ouders, met een relatief lage score op begrijpend lezen in groep 6 en 7 en van een school met veel gewichtenleerlingen.

In het voortgezet onderwijs baseren onderwijsprofessionals hun adviezen en beslissingen over schoolloopbanen van leerlingen niet alleen op prestaties op toetsen (kernvakken, Cito-toetsen en RTTI-toetsen). Ook

leerlingenkenmerken zoals motivatie spelen een rol. Ondersteuning door ouders wordt door deze professionals genoemd als 'helpend' in de ontwikkeling van leerlingen, maar de inschatting van die ondersteuning speelt volgens hen geen directe rol bij beslissing over bijvoorbeeld zittenblijven of op- of afstroom.

Bron: presentatie onderzoek UU, Oberon en SEO, maart 2018

Overgang van voortgezet naar middelbaar beroepsonderwijs

De uitkomsten van kwalitatief onderzoek laten zien dat decanen de overgang van vmbo naar mbo eerder zien als een moment in een meerjarig ontwikkelproces van leerlingen dan als een overstapmoment. De decanen herkennen de factoren die de onderwijskansen van leerlingen kunnen beïnvloeden die in de literatuur worden genoemd. Zowel achtergrondkenmerken van de leerlingen, hun cognitieve en niet-cognitieve ontwikkeling als stimulansen van hun ouders/omgeving, werken door in de doorstroomkansen van leerlingen. Ook de mate waarin leerlingen al ervaringen hebben opgedaan op de arbeidsmarkt of in hun directe omgeving 'voorbeeldfiguren' hebben, kan hun kansen beïnvloeden. Leerlingen met meer ervaring op de arbeidsmarkt en met voorbeeldfiguren in hun directe omgeving vinden het gemakkelijker een beroepskeuze te maken. Scholen verschillen onderling in de mate waarin zij binnen het beleid voor loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) rekening houden met de invloed van deze en andere factoren.

Onze ambitie

Verschillen in kansen zijn een gevolg van een combinatie van veel verschillende factoren. *Onderwijskansen* willen we vergroten door een sterkere verbinding tussen de leefwerelden thuis/school/buurt, het stimuleren van de ontwikkeling van jongeren tot zelfbewuste burgers en een betere combinatie van educatieve en sociologische perspectieven. Als partners in de Utrechtse Onderwijsagenda willen we er samen aan bijdragen dat ieder kind, ongeacht opleiding ouders, afkomst of thuissituatie, zijn of haar talenten ten volle kan benutten. Wat willen we daarvoor doen?

Onze investeringen voor 2019 - 2022

Onderzoeksresultaten geven richting aan beleid dat bijdraagt aan het terugdringen van verschillen in onderwijskansen. In de afgelopen jaren is daar in Utrecht al stevig op ingezet.

- Utrecht heeft een vrijwel dekkend aanbod (95%) van voorschoolse educatie. Daarvan zit 88% van de totale populatie daadwerkelijk in een groep, al dan niet gemengd met niet-doelgroepkinderen. Met de harmonisatie van peutercentra streven we naar een totaalaanbod voor jonge kinderen met voorschoolse

voorzieningen als integraal onderdeel daarvan. We willen de hoge kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid voor kinderen en ouders behouden.

- We zorgen voor een hoge kwaliteit van het onderwijs en van basisvoorzieningen voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren met professionele leidsters, leerkrachten en docenten die streven naar maximale ontplooiing van ieder kind, iedere jongere, iedere student.
- We beperken onderwijsachterstanden door jong te beginnen met extra taalstimulering en blijvend te investeren in voorzieningen om taalachterstanden te verkleinen.
- We geven extra aandacht aan brede talentontwikkeling door activiteiten op het vlak van sport, cultuur, techniek, media, digitalisering en ontmoeting in de buurt, tussen wijken en scholen.
- We investeren in doorstroom in het VO door coördinatie op en ondersteuning bij de overgang van primair naar voortgezet onderwijs en van voortgezet onderwijs naar middelbaar beroepsonderwijs, brede brugklassen en mogelijkheden voor opstroom en schakelen te stimuleren.
- We investeren in partnerschap met ouders, gezin en leefomgeving, bieden ondersteuning in de leefwereld van jongeren en gezinnen als dat nodig is en versterken met onze kernpartners de ondersteuning op school om jongeren hun schoolloopbaan zo goed mogelijk te laten doorlopen.
- We zorgen met onze regionale Schoolwerkt-agenda voor een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en investeren in het voorkomen van voortijdige schooluitval.

Nu is een extra impuls nodig om verschillen in onderwijskansen daadwerkelijk te verkleinen en de kansen op een succesvolle start op de arbeidsmarkt te vergroten. Die extra impuls richt zich vooral op het verduurzamen van onze aanpak en op een goede inbedding van onderwijs in de bredere maatschappelijke aanpak om kansen van kinderen en jongeren te vergroten, ondersteund door de Utrechtse kernpartneraanpak.

We lichten hieronder onze investeringen verder toe.

1. Flexibel omgaan met overgang van voorschool naar primair

Verschillende professionals binnen de voorschool, het po en vo geven aan dat een 'zachtere overgang' wellicht een 'knop' kan zijn om gelijke onderwijskansen van kinderen te bevorderen. Jonge-kind-professionals stellen dat anderhalf jaar voorschool vaak te kort is om achterstanden, die vaak al vóór de start op de voorschool ontstaan, substantieel te verkleinen. Zij schatten in dat het de onderwijskansen van sommige kinderen ten goede zou komen als het mogelijk zou zijn om kinderen pas in te laten stromen in het primair onderwijs op het moment dat een kind daar klaar voor is. Omdat ook de overgang van een kleine voorschoolgroep naar een relatief grote groep 1 moeilijk kan zijn, zou volgens jonge-kind-professionals bijvoorbeeld een zachte overgang naar 'groep 0/1' en inzetten op meer onderwijsassistentie een goede start op de basisschool kunnen bevorderen. Daarom gaan we de mogelijkheden verkennen van een flexibeler overgang van de voorschool naar het primair onderwijs, bijvoorbeeld in integrale voorzieningen (brede scholen, IKC's).

2. Flexibel omgaan met overgang van primair naar voortgezet

Ook onderwijsprofessionals die zich uitspreken over de overgang van po naar vo geven aan dat hiertussen een (te) groot 'gat' bestaat en dat de overstap te vroeg komt voor veel leerlingen. Leerlingen zijn soms onvoldoende voorbereid op bijvoorbeeld de zelfstandigheid die van hen in het voortgezet onderwijs gevraagd wordt. Getalenteerde leerlingen met taalachterstanden als gevolg van een minder rijk Nederlands taalaanbod thuis, lopen die achterstanden in het primair onderwijs vaak in. Hoe later het selectiemoment, hoe groter de kans dat deze leerlingen een hoger schooladvies krijgen. Verlenging van de basisschoolperiode of uitstel van vroege selectie in het voortgezet onderwijs zou dus gelijke kansen kunnen bevorderen⁴.

De komende periode willen we het concept van 10-14 scholen en andere initiatieven die de overgang tussen het primair en voortgezet onderwijs verzachten en de selectie voor vervolgonderwijs uitstellen, verder ontwikkelen. In augustus 2018 is een nieuwe school gestart voor gymnasium, vwo, havo en mavo volgens dit concept. De samenwerking met basisscholen wordt verder ontwikkeld om vroege instroom, zachte overgangen en uitgestelde selectie in de schoolloopbaan van leerlingen concreter vorm te geven.

⁴ Voor kinderen met veel talent die (ver) vooruitlopen op hun leeftijdgenoten, komt de overstap soms te laat. Ook leerlingen in deze groep zijn in veel gevallen gebaat bij een flexibeler overgang van primair naar voortgezet onderwijs.

3. Flexibel diplomeren

In het vo zouden maatwerkdiploma's gelijke onderwijskansen kunnen bevorderen. Leerlingen kunnen schoolvakken dan op verschillende niveaus afsluiten, waardoor leerlingen met een taalachterstand bijvoorbeeld de kans krijgen om de minder talige vakken op een hoger niveau af te ronden. Dat is ook belangrijk voor het zelfvertrouwen van deze leerlingen. Het is vervolgens zaak om de waardering van deze maatwerkdiploma's goed af te stemmen met het vervolgonderwijs. De komende periode willen we in de overgang vo – mbo/hbo/wo onderzoeken hoe we de mogelijkheden om flexibel te diplomeren, beter kunnen benutten.

4. Breed opleiden in het vmbo

De opleidings- en baankansen voor vmbo-basis leerlingen zijn te beperkt. Met het oog op de overstap van vmbo naar mbo geven onderwijsprofessionals uit deze sectoren ook aan dat vmbo-leerlingen eigenlijk zo breed mogelijk opgeleid moeten worden en niet - zoals nu vaak het geval is - al vroeg moeten kiezen voor een betrekkelijk smal profiel. Leerlingen zijn nog erg jong en zijn er gemiddeld genomen nog niet klaar voor om een keuze te maken voor een richting. Breed opleiden in het vmbo sluit aan bij verbreding van opleidingen in het mbo. Met alle vmbo-scholen in Utrecht willen we onderzoeken hoe deze verbreding verder vorm kan krijgen.

5. Goede overdracht consolideren

Jonge-kind-professionals, professionals uit het po en professionals uit het vo benadrukken het belang van blijvende aandacht voor een goede overdracht als leerlingen overstappen van de ene voorziening of school naar een andere school. Alle relevante informatie moet worden overgedragen zodat een school zich goed voor kan bereiden op de komst van een leerling en indien nodig al in een vroeg stadium een passend onderwijsaanbod en directe ondersteuning kan aanbieden. Onderwijsprofessionals uit het vo geven aan dat goed contact met mbo-instellingen ook van belang is om gelijke kansen te bevorderen. Zo kunnen vo-scholen hun leerlingen beter voorbereiden op wat er binnen het mbo van hen wordt verwacht en mbo-instellingen kunnen beter voortbouwen op wat een leerling binnen het vmbo al geleerd heeft. Binnen de voor- en vroegschoolse educatie en in de Utrechtse overstap van po naar vo en van vo naar mbo is er veel aandacht voor de warme overdracht. De komende jaren willen we deze overdracht via de bestaande overstapprocedures verder verbeteren, met name voor jongeren in een kwetsbare positie.

6. Het vmbo-imago verbeteren

Zowel in het po als in het vo benadrukken onderwijsprofessionals het belang van de verbetering van het vmbo-imago. Het zou een goede zaak zijn wanneer initiatieven worden genomen om het imago van meer praktische opleidingen te verbeteren ten opzichte van meer theoretische. Vo-scholen zorgen ervoor dat bedrijven met potentiële stageplaatsen en mbo-instellingen kennis kunnen maken met de jongeren om uiteindelijk ook hun kans op een stageplaats of baan te vergroten. Hierin is de samenwerking met de gemeente en het regionaal platform arbeidsmarkt cruciaal. Ook hiervoor gebruiken we het netwerk van de *Schoolwerkt*-agenda.

7. Hoge kwaliteit van onderwijs

Jonge-kind-professionals en professionals uit het po en vo benadrukken dat kwalitatief goed onderwijs gegeven door sterke professionals van wezenlijk belang is voor (jonge) kinderen. Dit vergt voortdurende kwaliteitsmonitoring en professionalisering waarbij het herkennen van potentieel van kinderen en het bieden van een passend en stimulerend educatief aanbod centraal staan. Het project 'Nu voor Later' is een goed Utrechts voorbeeld. De komende jaren vraagt het aantrekken van meer en goed toegeruste professionals alle aandacht. Ook hierop moeten we als bestuurders alle krachten bundelen en zoeken naar maatregelen die passen bij de Utrechtse context. Zie hiervoor ook hoofdstuk 3.

8. Stimuleren van taalontwikkeling

Het stimuleren van de woordenschatontwikkeling en het vergroten van de kennis van de wereld wordt voor (jonge) kinderen cruciaal genoemd om gelijke kansen al op jonge leeftijd te bevorderen. Bij voorkeur wordt dat gerealiseerd binnen de school. Er wordt intensief samengewerkt met de consultatiebureaus, welzijnsorganisaties, de kinderopvang en de bibliotheek om onvoldoende taalstimulans en ontwikkelingsondersteuning in de omgeving van kinderen deels te compenseren. Deze inzet start op jonge leeftijd en is gericht op het vergroten van onderwijskansen en het ontwikkelen van talenten in brede zin (cognitief, sociaal-emotioneel, creatief, sport, cultuur). Scholen, voorschoolse voorzieningen en aanpalende instellingen hebben hier met hun ontwikkelingsgericht aanbod en mogelijkheden voor leertijduitbreiding een

grote rol in. Ondanks de enorme bezuinigingen die het Utrechtse onderwijsachterstandenbeleid treffen, willen we de komende periode blijven investeren in taalondersteuning en talentontwikkeling voor kinderen en gezinnen die dat nodig hebben. We doen dat door de bestaande initiatieven op taalondersteuning opnieuw en in samenhang te bezien en toe te werken naar een integrale aanpak op taalondersteuning van 0 tot 23 jaar – met focus op de jongste leeftijdsgroep – dat is ingebed in en aansluit bij het voorschoolse en onderwijsaanbod en de doorgaande ontwikkelingslijn van kinderen en jongeren in deze hele periode ondersteunt.

9. *Investeren in de relatie met ouders*⁵

Betrokken ouders zijn volgens onderwijsprofessionals cruciaal voor de ontwikkeling van kinderen. Met name in de voorschoolse en basisschoolperiode betrekken onderwijsprofessionals ouders door hen kennis te laten maken met het aanbod op de (voor)school zodat zij hun kind thuis ook kunnen ondersteunen. Het belangrijke (informele) leren thuis wordt daarmee gestimuleerd. Ook lijkt het actief stimuleren van contact tussen ouders onderling een manier om de ontwikkeling van kinderen te ondersteunen. In het voortgezet onderwijs is betrokkenheid van ouders en steun thuis eveneens van groot belang. Uit onder meer onderzoek van de Universiteit Utrecht blijkt dat steun thuis een factor van betekenis is in de onderwijskansen van een kind. We zien in Utrecht een toename van complexe problematiek en gedragsproblemen in gezinnen met jonge kinderen. Waar dat nodig is kunnen zij gebruik maken van de ondersteuningsstructuur die de samenwerkingsverbanden met de buurtteams, de jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, voorschoolse voorzieningen en de gemeente Utrecht hebben opgezet en die zowel op school als thuis kan worden ingezet.

We willen onderzoeken of er meer nodig en mogelijk is om ouders te ondersteunen bij de betrokkenheid op de schoolloopbaan van hun kind en daarin investeren. We maken daarbij gebruik van de ervaringen die daarmee in de voorschoolse periode in Utrecht zijn opgedaan.

⁵ Waar ouders staat wordt ook verzorgers bedoeld.

3. Onze urgentie: (de beste) leraren gezocht!

Maatschappelijke opgave

Goed onderwijs is het fundament voor de ontwikkeling van kinderen en jongeren. En tegelijkertijd is het een belangrijke motor voor de economische ontwikkeling van onze stad en van de regio. Zonder goed onderwijs worden er geen goede arbeidskrachten opgeleid en blijft economische groei en welvaart uit. Nieuwe ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, technologie en kennisverwerving volgen elkaar snel op, beïnvloeden de arbeidsmarkt en vragen van het onderwijs om in te spelen op deze veranderende vraag. Dat vraagt nadrukkelijk ook iets van leraren. Leraren helpen kinderen en jongeren om hun eigen mogelijkheden en grenzen te ontdekken, nieuwe ervaringen op te doen en zichzelf te ontwikkelen tot zelfstandige burgers die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van de samenleving. Leraren weten in te spelen op de veranderingen die de samenleving en de arbeidsmarkt vraagt en kunnen omgaan met diversiteit in achtergrond en mogelijkheden. Kortom: leraar zijn is een grensverleggend, breed vormend en veelzijdig beroep.

Toch hebben we te maken met grote en snel toenemende tekorten aan leraren. Dat komt onder meer door de veeleisendheid van het beroep, een ervaren hoge werkdruk en door de vergrijzing. De cijfers van het Ministerie van OCW van januari 2019 laten zien dat het vinden van voldoende goede leerkrachten voor scholen steeds moeilijker wordt. Het aantal vacatures neemt toe en er reageren minder kandidaten per vacature. Het ministerie van OCW rekent in het schooljaar 2023/2024 in het basisonderwijs op een tekort van 4.200 voltijd leraren. Een voorspelling voor tien jaar later laat zien dat de tekorten kunnen oplopen tot landelijk tienduizend fte. In het voortgezet onderwijs voorziet het ministerie van OCW in 2023/2024 een tekort van 1075 fte, waarbij de tekorten in de Randstad ernstiger zijn dan in de regio. Bij tekortvakken zal de situatie de komende jaren nijpender worden. In het MBO is de stijging van het tekort minder ernstig. Tekorten lijken met name te ontstaan in de opleidingen voor techniek en ICT, en in mindere mate ook in de zorg.

Op termijn leidt dat tot een hoge vervangingsvraag. Recente arbeidsmarktramingen⁶ laten zien dat de relatieve onvervulde vraag voor het basisonderwijs in de stad Utrecht in 2024 op bijna 6% ligt, wat neerkomt op ruim 100 fte. Voor het voortgezet onderwijs ligt dat op bijna 4%, ruim 30 fte. Dit levert niet alleen voor het onderwijs zelf een probleem op, maar ook voor bedrijven als zij onvoldoende gekwalificeerd personeel kunnen vinden. Ondertussen is het onderwijs volop in beweging en krijgt onderwijsinnovatie steeds meer positie. Om innovatie te dragen, zijn niet alleen voldoende, maar ook goed toegeruste leraren nodig. We staan dus voor een kwantitatief én een kwalitatief vraagstuk. Extra investeringen zijn daarom nodig om met de beste leraren in te spelen op het onderwijs van de toekomst en de aansluiting te blijven maken met ontwikkelingen in de samenleving en op de arbeidsmarkt.

Onze ambitie

Als partners in de Utrechtse Onderwijsagenda investeren we samen met provincie en rijk, het bedrijfsleven en kennisinstituten in een intensieve en creatieve aanpak om voldoende goede leraren te vinden en te behouden. Naast het verbeteren van bestaande aanpakken, vraagt dit om een kwalitatieve en innovatieve benadering van het vraagstuk: focus op hoge kwaliteit van het lesgeven door opleiden in de school, door flexibilisering van opleidingen, een aantrekkelijk beroepsbeeld en strategisch personeelsbeleid. Wat willen we daarvoor doen?

Onze investeringen voor 2019 - 2022

De urgentie van het vraagstuk vraagt om samenwerking en snelheid. Al in 2019 moeten we gezamenlijk concrete stappen zetten in het vinden, opleiden en behouden van onderwijstalent. Het Onderwijspact (VO, MBO, HBO, UU) brengt samenwerking tot stand met de regio's rondom Utrecht. In januari 2019 hebben we voor de stad Utrecht gezamenlijk een plan van aanpak vastgesteld dat drie actielijnen kent:

1. Opleiden in de school
 - a. *Verbreden van het arrangement Opleiden in de School*

We willen de uitval van studenten op de opleidingen omlaag brengen. De potentiële leraar en zijn talent, ervaringen en kennis staan centraal bij het opleiden. We hebben de afgelopen jaren succesvol samengewerkt in professionele leergemeenschappen en academische werkplaatsen. Samenwerking tussen scholen en

⁶ Centerdata, november 2018.

lerarenopleidingen wordt op alle fronten versterkt: samen opleiden, professionaliseren, begeleiden en beoordelen. Opleiden in de school is het vertrekpunt. Opleiden in de school zien wij als hét arrangement waarbinnen werkgevers, werknemers en opleiders werken aan de aantrekkelijkheid en de professionele kwaliteit van het leraarschap in de stad en regio Utrecht. Studenten ervaren direct wat de theorie in de praktijk betekent. Voor ervaren leraren in de school betekent dit dat zij zich kunnen ontwikkelen tot studentcoach of schoolopleider. Opleiders, leraren en studenten werken nauw samen aan een cultuur van voortdurend leren en professionaliseren in de school.

b. Werk maken van een effectief inductiebeleid

We willen de uitval van startende leraren in de eerste jaren van hun loopbaan omlaag brengen. Dat doen we door nog meer te investeren in de begeleiding van de startende leraren, intensivering van de samenwerking met opleidingen, kwalitatief onderzoek te verrichten en hierop gericht projecten te ontwikkelen voor alle sectoren. Een succesvol inductieprogramma biedt in de school een krachtige leeromgeving, en extra ondersteuning voor startende leraren in de vorm van begeleiding en mentoraat.

c. Investeren in krachtige leeromgevingen

We versterken de capaciteit van scholen om het opleiden en professionaliseren in de school te begeleiden. Daarvoor zijn extra mensen en extra uren nodig. Scholen, vooral in het PO, hebben niet genoeg draagkracht om deze extra inzet mogelijk te maken. De subsidiegelden zullen bij prioriteit worden ingezet om deze capaciteit te vergroten. De schoolbesturen en opleidingen die inzetten op het versterken van opleiden in de school hebben een voortrekkersrol in het verbreden van succesvolle werkwijzen naar andere schoolbesturen en scholen.

2. Het nieuwe opleiden

a. Onderwijsraad: Ruim baan voor leraren

In het advies Ruim baan voor leraren van november 2018 bepleit de Onderwijsraad een grondige herziening van het opleidingsstelsel; clustering van onderwijsbevoegdheden in een nieuwe brede lerarenopleiding in combinatie met korte specialiseringsroutes. Schoolbesturen dagen het ministerie van OCW uit in vier jaar een stelselherziening te verwezenlijken.

b. Flexibiliseren en maatwerk

De afgelopen jaren is door opleidingsinstituten veel werk gemaakt van het flexibiliseren van de opleidingen gegeven de noodzaak om een variëteit aan doelgroepen te bedienen. In de context van het nieuwe opleiden zal flexibilisering en het leveren van maatwerk een gegeven worden in de organisatie en inrichting van lerarenopleidingen. Voor bijzondere doelgroepen is daarbij inzet van de gemeente vereist, in het bijzonder bij de ketenafstemming die nodig is voor de instroom van statushouders.

3. Het vinden en koesteren van onderwijstalent

a. Het (door-) ontwikkelen van een eenduidige arbeidsmarktcommunicatiestrategie 'Utrecht Leert'

We kijken vooruit, op korte en lange termijn. Dit doen we door een jaarlijkse prognose gericht op de ontwikkelingen op de onderwijsarbeidsmarkt. Alles draait om de match tussen ruimte, behoeften en eisen van de arbeidsmarkt en mogelijkheden, talenten en ambities van de potentiële leraar. Om het reservoir aan leraren te vergroten zetten we onder meer in op: het aanspreken van jongeren in de fase van hun studiekeuze, het vergroten van het aantal zij-instromers, het stimuleren van studenten om een educatieve minor te kiezen of hun lesbevoegdheid te behalen, het activeren van stille reserves en andere doelgroepen, en mogelijkheden voor bestaand onderwijstalent om zich verder te ontwikkelen. Een gezamenlijke communicatiestrategie is essentieel. Daarin werken gemeente, schoolbesturen, werkgeversservicepunt en mobiliteitsplatform/UWV samen. We creëren één plaats waar alle informatie te vinden is over alle routes om leraar te worden, informatiebijeenkomsten, meeloopdagen, opleiding en begeleiding, werken in het onderwijs in Utrecht, en ontmoetingsmomenten voor Utrechtse onderwijsprofessionals.

b. Verbreding van het beroep

Goed onderwijs vraagt om leraren die zelf ook blijven leren en zich steeds afvragen hoe ze het onderwijs nóg beter kunnen maken en leerlingen nóg meer ontwikkelkansen kunnen geven. Daarom moeten leraren ook tijd en ruimte hebben om te werken aan hun eigen ontwikkeling. We moeten daarbij breder kijken naar het beroep

van leraar. Het gaat niet alleen om vakinhoudelijke, pedagogische en didactische competenties, maar ook om ambities, leervragen en ontwikkelbehoeften van individuele leraren, ruimte voor verdieping, samenwerking en specialisatie. We investeren in het inzichtelijk maken van de mogelijkheden op het gebied van professionaliseringstrajecten, train-de-trainers, netwerkbijeenkomsten, het combineren van docentschap met een andere loopbaan, etc. Ook willen we een impuls geven aan aantrekkelijke loopbaanpaden, zowel in beloning als in toekomstperspectief. We delen de kennis via onze netwerken. We investeren in het professionaliseren van strategisch HRM beleid op onze scholen waarbij we de lerende cultuur steeds als uitgangspunt houden. Hierin zoeken we ook samenwerking met partners.

c. Flankerend beleid gemeente Utrecht

Er is in Utrecht grote behoefte aan meer woonruimte, in het bijzonder in de middencategorie waarin ook leraren woonruimte zoeken. In het coalitieakkoord spreekt het college van B&W de ambitie uit om meer woningen in de middencategorie toe te voegen. Verder wil de gemeente via het Stadsakkoord Wonen komen tot wederkerige en langjarige afspraken over de woningmarkt met onze partners in de stad. We onderzoeken de mogelijkheden om het woon-werkverkeer met openbaar vervoer of (elektrische) fiets aantrekkelijker te maken, zodat het ook voor leraren die niet in Utrecht wonen aantrekkelijk is om naar Utrecht te reizen.

Innoveren in het onderwijs: ruimte voor nieuwe initiatieven

Er is ruimte nodig om gezamenlijk te experimenteren en nieuwe oplossingen te ontwikkelen. Die ruimte kunnen we creëren. Dat doen we onder meer door financiële stromen waar mogelijk te bundelen en knelpunten in wet- en regelgeving te onderzoeken. De gemeente kan een deel van deze experimenten ondersteunen met middelen uit de subsidie Onderwijsimpuls. We investeren in projecten die leiden tot een succesvolle samenwerking tussen onderwijs, opleidingen en bedrijfsleven waar het gaat om de aantrekkelijkheid van het beroep van leraar. We werken aan effectiever onderwijs en onderwijsvernieuwing. Bij alles staat het belang van de leerlingen centraal.

4. Onze behoefte: bouwen en verbinden voor de toekomst

Maatschappelijke opgave

De groei van de stad, ontwikkelingen op onderwijsgebied, veranderende wet- en regelgeving en tal van ambities voor de ontwikkeling van onze stad, vragen om moderne en toekomstbestendige onderwijsgebouwen. Gebouwen die voldoen aan de eisen op het gebied van duurzaamheid, energieneutraliteit en een gezonde leeromgeving. Om invulling te geven aan onze gezamenlijke behoeften en inhoudelijke ambities is een strategisch en samenhangend onderwijsbeleid dat wordt vertaald naar passende huisvestingsoplossingen, een voorwaarde. Door inhoud gedreven leggen we verbinding tussen onderwijskundige ontwikkelingen en huisvesting en planning van onderwijsvoorzieningen in Utrecht.

Onze ambities

Het onderwijsbeleid is leidend voor de realisatie van moderne en toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen. Vanuit het perspectief van wettelijke verantwoordelijkheden is vooral voor het primair en voortgezet onderwijs de samenhang tussen gemeentelijk onderwijs- en huisvestingsbeleid urgent. We hanteren drie pijlers:

1. Maatschappelijke waarde van onderwijs

Onderwijs heeft een grote maatschappelijke waarde. Kinderen en jongeren ontwikkelen zich in sterke mate op school en in de omgeving van de school. Onderwijsvoorzieningen dragen bij aan twee belangrijke pijlers:

- a. Gelijke onderwijskansen: kinderen, jongeren en studenten krijgen in Utrecht dezelfde kansen om zich te ontwikkelen op hun eigen topniveau.
- b. Samen opgroeien: in Utrecht vinden we het belangrijk dat alle kinderen en jongeren elkaar ontmoeten en zich op hun plek voelen op school of in de klas. Een diverse leeromgeving waar kinderen en jongeren met verschillende achtergronden leren samenwerken en elkaar leren respecteren draagt bij aan de ontwikkeling van het kind en die van de stad.

2. Toekomstgericht onderwijs

Kinderen en jongeren zijn de toekomst. Scholen leiden op voor de toekomst. Daarom zetten we bij onze (onderwijs)gebouwen in op:

- a. Duurzaamheid: om een duurzame toekomst mogelijk te maken, moet er veel gebeuren om het onderwijsvastgoed in Utrecht geschikt te maken voor de toekomst. De gebouwen voldoen aan de eisen op het gebied van bijvoorbeeld energieneutraliteit, circulariteit en een gezonde leeromgeving.
- b. Meebewegen met groei en krimp: door de grote groei van het aantal inwoners van Utrecht en krimp in sommige wijken van Utrecht, staan we voor de uitdaging om tijdig en proactief de vraag naar (onderwijs)gebouwen te realiseren en het aanbod daarop zowel kwalitatief als kwantitatief aan te passen.
- c. Gezond stedelijk leven: Utrecht maakt zich op voor gezond stedelijk leven in een stad met meer inwoners in een grotere dichtheid. Bewegen en bewegingsonderwijs is daarin een belangrijke prioriteit. Daar horen kwalitatief goede en voldoende faciliteiten bij zoals gymzalen in of nabij scholen.

3. Onderwijsinnovatie

De wereld om ons heen verandert in hoog tempo. Het onderwijs is belangrijk om kinderen en jongeren de vaardigheden en kennis bij te brengen die ze nodig hebben om zich zelfstandig te kunnen redden in de moderne wereld. Onderwijsinnovatie kan invloed hebben op de huisvesting. Daarom werken we hard aan:

- a. Flexibel inrichten en inzetten van onderwijsgebouwen: meer mensen op minder ruimte betekent dat we onze gebouwen flexibel kunnen inzetten voor verschillende gebruikers. Daardoor kunnen onderwijsgebouwen gemakkelijker aangepast worden wanneer er nieuwe initiatieven of aanbieders zijn. We spelen in op veranderingen in de wet- en regelgeving, zoals de wet Meer ruimte voor nieuwe scholen.
- b. Gezond stedelijk leven: innovaties kunnen ons helpen om het leven in een hoogstedelijke omgeving prettig en gezond te maken en te houden.

Onze investeringen voor 2019 - 2022

Het tijdig opleveren van de noodzakelijke huisvesting voor alle onderwijsinstellingen in de stad, vraagt om samenwerking waarin visie, ambitie en haalbaarheid van projecten samenkomen. Als partners in de Utrechtse Onderwijsagenda baseren we ons op het Meerjarenperspectief Onderwijshuisvesting (MPOHV). Dit is de gezamenlijke basis van schoolbesturen en gemeente voor de realisatie van de schoolgebouwen voor het primair

onderwijs, het (voortgezet) speciaal onderwijs en het voortgezet onderwijs. Het MPOHV wordt jaarlijks door de gemeente gemonitord en wordt aangepast op basis van veranderende omstandigheden (zoals groei en krimp). Met het MPOHV kunnen we de realisatie spiegelen aan onze visie en ambities. Een belangrijke voorwaarde om onze ambities te kunnen realiseren is co-creatie. Alle onderwijspartners nemen hun verantwoordelijkheid. We werken samen om de gezamenlijke opgave ten aanzien van duurzame onderwijsgebouwen te kunnen realiseren. Bovengenoemde ambities kunnen we alleen gezamenlijk realiseren als we hetzelfde doel voor ogen hebben, eenzelfde beleidslijn volgen en bereid zijn om ons hiervoor gezamenlijk in te zetten. Kortom, het vraagt om structurele en planmatige samenwerking op alle niveaus om onze kinderen, jongeren en studenten het onderwijs te kunnen bieden dat ze verdienen.

5. Ons perspectief: werk voor iedereen

Maatschappelijke opgave

Onderwijs is een belangrijke voorwaarde voor ontwikkeling, ontplooiing en participatie. Het behalen van een startkwalificatie vergroot de kansen op duurzame deelname op de arbeidsmarkt. Gelukkig heeft in Utrecht 94 procent van de jeugd tot 23 jaar een startkwalificatie en kent Utrecht met 53 procent hoogopgeleiden de hoogst opgeleide beroepsbevolking van Nederland. De arbeidsdeelname is hoog, Utrecht heeft met 75 procent arbeidsparticipatie de hoogste participatie van de G4. De werkloosheid in Utrecht is sinds 2014 dalend. Hoewel deze situatie relatief gunstig is, kennen we ook een aantal belangrijke uitdagingen.

Allereerst zien we op dit moment in verschillende sectoren tekorten ontstaan. In hoofdstuk 3 hebben we de urgentie beschreven om de beste leraren voor onze stad te vinden. Daarnaast zien we ook tekorten in de zorgsector, de bouw- en technieksector en in de ICT sector. Het aantal vacatures in deze sectoren loopt op en ze zijn moeilijk vervulbaar. De uitdaging ligt in het opleiden van de (toekomstige) beroepsbevolking voor deze beroepen, maar ook in het bij- en omscholen van de beroepsbevolking.

Een tweede uitdaging ligt in de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt zoals digitalisering, robotisering, technologisering. De impact hiervan reikt verder dan het verdwijnen van banen. Het levert ook nieuwe banen op en het vraagt om andere, maar ook veranderende kennis en vaardigheden. De inschatting van OESO is dat de helft van de beroepsbevolking zich zal moeten om- en bijscholen omdat de huidige banen in de toekomst niet meer bestaan. Een Leven lang ontwikkelen is cruciaal. Het onderwijs leidt niet op voor een baan voor het leven, maar tot een beroepsbevolking die in staat en bereid is voortdurend in te spelen op de kennis en vaardigheden die de arbeidsmarkt vraagt.

Een derde uitdaging zien we in het mee laten doen van de gehele beroepsbevolking. Met name voor (jong)volwassenen zonder startkwalificatie of een mbo 2 diploma is het moeilijk om duurzaam aansluiting te vinden met de arbeidsmarkt. In een krappere wordende arbeidsmarkt staan werkgevers meer open om kansen te bieden. Als de arbeidsmarkt weer wat ruimer wordt, is het voor deze groep lastiger om aan het werk te blijven. Dit is het moment om te investeren in praktische opleidingen in sectoren die ook in een krappere arbeidsmarkt werkgelegenheid blijven bieden zoals de bouwsector, de technische beroepen en de zorgsector.

Onze ambitie

Als partners in de Utrechtse Onderwijsagenda willen we ons inzetten voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Alle onderwijspartners leveren hieraan een bijdrage. Het primair onderwijs speelt in op de vaardigheden voor en de kennis over de beroepen van morgen. Dit loopt door in het voortgezet en beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs. In die sectoren wordt geïnvesteerd in kennis over en kennismaking met de arbeidsmarkt in de vorm van werkbezoeken, stages en praktijkleren. Doel is dat jongeren al vroegtijdig een goed beeld hebben van beroepen die naar verwachting in de toekomst goede kansen bieden op duurzame werkgelegenheid en zich ervan bewust worden van het belang om blijvend te leren en te ontwikkelen.

Onze investeringen voor 2019 - 2022

Vanuit de triple helix – onderwijs, overheid, ondernemers – werken we aan een arbeidsmarktagenda voor Utrecht. Met deze agenda willen we investeren in de (toekomstige) beroepsbevolking door ze op te leiden voor de banen waar de komende 5 tot 10 jaar vraag naar is en blijft. Beroepen waar tekorten toenemen als we niets doen, met als gevolg dat de economische groei van de regio geremd wordt. Beroepen die perspectief bieden op duurzaam werk. De prioritaire sectoren binnen deze arbeidsmarktagenda zijn de beroepen in de sectoren zorg, de bouw, techniek en verduurzaming, informatietechnologie en onderwijs. De ambitie is om deze arbeidsmarktagenda verder te ontwikkelen naar een ambitieuze Regionale Skills Agenda waarmee we onze beroepsbevolking klaarstomen voor de arbeidsmarkt van de (nabije) toekomst. Door slim krachten en middelen te bundelen kunnen we tot een integrale en duurzame aanpak voor onze regio komen.

Op dit moment is er een grote vraag naar mbo opgeleide professionals, zoals verpleegkundigen, timmermannen en vrachtwagenchauffeurs. Ook de komende jaren zal de vraag naar mbo opgeleiden hoog blijven. Om het belang van het mbo onderwijs te benadrukken, hebben de gemeente Utrecht en het Utrechts mbo op 15 april 2019 het ambitiedocument '[sterk Utrechts mbo](#)' ondertekend. De komende jaren wordt extra geïnvesteerd in het mbo. In deze agenda is expliciet aandacht voor een goede aansluiting met en inspelen op innovaties op de

arbeidsmarkt. De komende jaren zetten we voor Utrecht(ers) de bijdrage van het mbo aan de stad in de schijnwerpers, benadrukken we het belang van deze opleidingen voor onze (toekomstige) arbeidsmarkt en geven we alle talenten die een mbo opleiding volgen het podium.

6. Onze inzet: samen werken aan de Utrechtse Onderwijsagenda

Goed lopende netwerken

Utrecht heeft een lange traditie van samenwerken, ook op het gebied van onderwijs, educatie en ontwikkeling van kinderen en jongeren. Daarnaast is een breed formeel en informeel netwerk actief van allerlei partners en instellingen die zorgen voor aantrekkelijk en ontwikkelingsgericht aanbod op scholen, in buurten, wijken en op stedelijk niveau. Ook zijn er allerlei varianten van lerende netwerken, zowel in de voorschoolse periode als in het basis- en voortgezet onderwijs. In de aansluiting tussen onderwijs en jeugdbeleid zijn inmiddels ook grote stappen gezet. Utrecht is voorloper in een integrale aanpak van passend onderwijs en zorg voor jeugd die zich kenmerkt door intensieve samenwerking op school, in gezinnen en in de buurt. De samenwerking tussen gemeente, buurtteams en scholen heeft vaste vorm gekregen in het primair en voortgezet onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs. Hiermee maakt Utrecht werk van de brede maatschappelijke opdracht om kinderen en jongeren alle kansen te bieden op een betekenisvolle toekomst.

Kwaliteit van de netwerksturing

Uiteraard blijven we doorgaan met samenwerken en netwerken. Maar we gaan, ingegeven door de evaluatie van de netwerksturing in de vorige periode, de kwaliteit daarvan verder verbeteren. Een belangrijke opbrengst van de Utrechtse Onderwijsagenda 2014-2018 is de functie die de agenda heeft gehad in de ontmoeting van en de kennisdeling tussen de partners. Er is sprake van een verdere verbreding in de betrokkenheid van partijen uit verschillende sectoren, een bredere visieontwikkeling en een brede ondersteuning van initiatieven op een aantal thema's⁷. Er zijn echter ook verbeterpunten. Een daarvan is de kwaliteit en de effectiviteit van het netwerk. Factoren die daarop van invloed zijn, zijn onder meer de samenstelling, het leiderschap, de wijze van samenwerking, helderheid over doelstellingen en beoogde resultaten en helderheid over het proces. De mate waarin het netwerk effectief is, is afhankelijk van de combinatie van verschillende dimensies en de behoefte en doelstelling van het netwerk⁸. Uit de eindmeting blijkt dat deze combinatie in de afgelopen periode niet op alle thema's effectief is geweest.

Vorm volgt integrale opgave

Netwerksturing is vooral geschikt voor brede en complexe thema's met veel betrokkenen en een hoge urgentie. In de Utrechtse Onderwijsagenda 2019 – 2022 staan deze thema's centraal. We zijn ons er van bewust dat dit geen thema's zijn die we kunnen oppakken als problemen, kunnen 'wegzetten' in een lineair proces en aan het einde van de looptijd van deze agenda hebben opgelost. De thema's van de Utrechtse Onderwijsagenda staan als vraagstukken centraal, vragen om een gezamenlijke en adaptieve aanpak en ruimte *tussen* organisaties om te kunnen doen wat nodig is. Onze ambitie is om dat in deze agenda te realiseren. Dat betekent ook dat we nog geen uitgewerkt uitvoeringsplan hebben. Wel zullen we voor elk thema voortrekkers benoemen: partner(s) in de Utrechtse Onderwijsagenda die de beweging in gang zetten die op dit vraagstuk nodig is. We stimuleren daarbij om breed te kijken: niet sectoraal maar integraal, niet vormvast maar fluïde. Dat is onze uitdaging voor de komende periode.

We gebruiken het platform van de Utrechtse Onderwijsagenda om de dialoog te voeren over de effecten van onze inspanningen en de bijdrage die we als partners leveren aan het beoogde resultaat. De voortgang op de hoofdpogaven wordt kwalitatief gemonitord en bij voorkeur op een interactieve manier waarbij veel sleutelspelers betrokken kunnen zijn en hun bijdrage kunnen leveren. We willen op deze manier de kracht van ons netwerk optimaal benutten. Alles in het belang van de toekomst van onze jeugd.

⁷ Monitoring Utrechtse Onderwijs Agenda, KBA/Nji, eindrapportage, maart 2018

⁸ idem